

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Агрономічний факультет

Кафедра захисту рослин

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

**до виконання кваліфікаційних робіт здобувачами першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 202 «Захист і карантин рослин»
галузі знань 20 Аграрні науки і продовольство**

ЖИТОМИР – 2021

УДК 632:371.67/69

Методичні рекомендації до виконання кваліфікаційних робіт здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 202 «Захист і карантин рослин» галузі знань 20 Аграрні науки і продовольство розроблені на основі «Положення про кваліфікаційні роботи у ЖНАЕУ» затвердженого рішенням вченої ради університету від 21.08.2020 р. № 161

Укладачі:

М. М. Ключевич, д. с.-г. н., професор кафедри захисту рослин;

Т. М. Тимошук, к. с.-г. н., доцент кафедри захисту рослин;

І. В. Іващенко, к. с.-г. н., доцент кафедри захисту рослин;

Н. В. Грицюк, к. с.-г. н., доцент кафедри захисту рослин.

Рецензенти:

Ковалишина Ганна Миколаївна, доктор сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник, професор кафедри генетики, селекції і насінництва ім. проф. М. О. Зеленського. Національний університет біоресурсів і природокористування України МОН України.

Котюк Людмила Анатоліївна, доктор біологічних наук, доцент, завідувач кафедри загальної екології. Поліський національний університет.

Методичні рекомендації розглянуто:

- на засіданні кафедри захисту рослин, протокол № 11 від 01.02.2021 р.
- на засіданні методичної комісії агрономічного факультету, протокол № 4 від 03.02.2021 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОНАННЯ ТА ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	6
1.1 Загальні положення про кваліфікаційну роботу.....	6
РОЗДІЛ 2. ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ, ЗМІСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО НАПИСАННЯ ОКРЕМИХ ЇЇ РОЗДІЛІВ.....	6
2.1 Зміст і структура кваліфікаційної роботи.....	7
2.2. Вимоги до змісту кваліфікаційної роботи.....	7
РОЗДІЛ 3. ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ ТА ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	11
3.1 Порядок виконання кваліфікаційної роботи.....	11
3.2 Рецензування кваліфікаційної роботи.....	13
3.3 Порядок захисту кваліфікаційної роботи.....	14
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	16
ДОДАТКИ.....	17
<i>Додаток 1.</i> Титульний аркуш кваліфікаційної роботи.....	18
<i>Додаток 2.</i> Анотація.....	20
<i>Додаток 3.</i> Приклади оформлення списку використаних джерел.....	21
<i>Додаток 4.</i> Правила оформлення кваліфікаційних робіт.....	22
<i>Додаток 5.</i> Оформлення завдання на кваліфікаційну роботу.....	23
<i>Додаток 6.</i> Форма відгуку керівника кваліфікаційної роботи.....	25
<i>Додаток 7.</i> Форма рецензії на кваліфікаційну роботу.....	26
<i>Додаток 8.</i> Орієнтовний перелік тем кваліфікаційних робіт.....	27

.....

ВСТУП

Кваліфікаційна робота першого (бакалаврського) рівня вищої освіти є навчально-науковим дослідженням здобувача освітнього ступеня, яке виконується на завершальному етапі навчання у закладі вищої освіти. Вона має комплексний характер і пов'язана з використанням набутих здобувачем знань, умінь та навичок зі спеціальних дисциплін спеціальності 202 «Захист і карантин рослин». Кваліфікаційною роботою передбачено систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань із напрямку та їх застосування при вирішенні конкретних наукових, виробничих та інших завдань.

Кваліфікаційна робота як самостійне навчально-наукове дослідження має виявити рівень загальнонаукової та спеціальної підготовки здобувача вищої освіти, його здатність застосовувати отримані знання під час вирішення конкретних проблем, його схильність до аналізу та самостійного узагальнення матеріалу з теми досліджень.

Мета виконання кваліфікаційної роботи – аналізувати набуті за період навчання у закладі вищої освіти знання, засвідчення навичок щодо кваліфікаційної оцінки фактичного фітосанітарного стану агрофітоценозів та вирішення завдань стандартного характеру, відповідно до професійного спрямування, пов'язаних із впровадженням рекомендованих технологій захисту сільськогосподарських рослин від шкідливих організмів у виробництво.

Основні завдання кваліфікаційної роботи:

– закріплення і розширення теоретичних знань, отриманих у процесі навчання за програмою підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та їх практичне використання при вирішенні конкретних наукових, економіко-соціальних і виробничих питань у галузі захисту і карантину рослин;

– розвиток досвіду самостійної роботи, оволодіння методикою досліджень та експериментування, фізичного або математичного моделювання, використання сучасних інформаційних технологій у процесі розв'язання завдань, які передбачені завданням на кваліфікаційну роботу;

– визначення відповідності рівня підготовки здобувача освітнього ступеня бакалавр вимогам Стандарту вищої освіти, його готовності та спроможності до самостійної роботи в умовах ринкової економіки, сучасного виробництва, прогресу науки, техніки та культури.

Здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 202 «Захист і карантин рослин» у процесі написання кваліфікаційної роботи мають володіти наступними спеціальними (фаховими) компетентностями:

ЗК 06. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій для професійної діяльності.

ЗК 07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями та пошуку.

ЗК 08. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

СК 1. Здатність проводити фітосанітарну діагностику хвороб рослин, комах, кліщів, нематод, гризунів та бур'янів за сучасними принципами і методами.

СК 2. Здатність інспектувати об'єкти регулювання з метою забезпечення дотримання ними фітосанітарних заходів у процесі виробництва, зберігання, транспортування, реалізації, експорту, імпорту, транзиту продукції рослинного походження.

СК 7. Здатність здійснювати фітосанітарний моніторинг щодо виявлення, ідентифікації та визначення особливостей біології та екології шкідливих організмів в Україні та відповідно до угод СОТ, СФЗ, європейських вимог.

СК 8. Здатність застосовувати агротехнічні, біологічні, організаційно-господарські методи для довгострокового регулювання розвитку та поширення шкідливих організмів до господарсько невідчутного рівня на основі прогнозу, економічних порогів шкідливості, ефективності дії корисних організмів, енергоощадних та природоохоронних технологій, які забезпечують надійний захист рослин і екологічну безпеку довкілля.

Здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 202 «Захист і карантин рослин» у процесі написання та захисту кваліфікаційної роботи повинні набути наступних програмних результатів навчання:

РН 05. Коректно використовувати доцільні математичні і статистичні методи та інформаційні технології у професійній діяльності.

РН 06. Коректно використовувати доцільні методи спостереження, опису, ідентифікації, класифікації, культивування об'єктів агробіоценозів та підтримання їх стабільності для збереження природного різноманіття.

РН 07. Складати технологічні карти для організації заходів із захисту рослин.

РН 08. Уміти координувати, інтегрувати та удосконалювати організацію виробничих процесів під час проведення заходів із захисту рослин.

РН 11. Дотримуватися вимог законодавства у сфері захисту і карантину рослин та оперативно реагувати на зміни в законодавстві.

РН 14. Застосовувати міжнародні та національні стандарти і практики в професійній діяльності.

РОЗДІЛ 1. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОНАННЯ ТА ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

1.1. Загальні положення про кваліфікаційну роботу

Кваліфікаційна робота є самостійним теоретико-прикладним дослідженням, яке виконується студентом на завершальному етапі фахової підготовки. Кваліфікаційна робота є однією з форм виявлення теоретичних і практичних знань, уміння застосовувати їх для розв'язання конкретних наукових та або практичних завдань.

Виконання кваліфікаційної роботи на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти визначається Стандартом вищої освіти України зі спеціальності 202 «Захист і карантин рослин», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 22 грудня 2018 р. № 1442 та освітньо-професійною програмою.

Кваліфікаційна робота передбачає розв'язання складної спеціалізованої задачі або практичної проблеми у галузі захисту і карантину рослин, що передбачає застосування певних теорій та методів біології та аграрних наук і характеризується комплексністю і невизначеністю умов.

Кваліфікаційна робота формується за сукупністю наукових публікацій здобувача вищої освіти за темою дослідження.

У кваліфікаційній роботі не має бути академічного плагіату, фальсифікації та фабрикації.

Наукові публікації і кваліфікаційна робота здобувачів вищої освіти має бути оприлюднена на офіційному сайті закладу вищої освіти або його структурного підрозділу, або у репозитарії університету.

РОЗДІЛ 2. ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ, ЗМІСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО НАПИСАННЯ ОКРЕМИХ ЇЇ РОЗДІЛІВ

2.1. Зміст і структура кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційна робота здобувача освітнього ступеня бакалавра виконується державною мовою у вигляді спеціально підготовленої праці на правах рукопису в твердій палітурці та електронній формі.

Кожен з цих елементів, а також розділи основної частини та додатки мають починатися з нової сторінки.

Структура кваліфікаційної роботи

	Кількість сторінок
Титульний аркуш.....	1
Анотація.....	1
Зміст.....	1
Вступ.....	2
Розділ 1. Огляд літератури з теми досліджуваного питання.....	5–6
Розділ 2. Програма, характеристика умов та методика проведення досліджень.....	2–3
Розділ 3. Експериментальна частина	5–6
3.1. Моніторинг поширення і розвитку шкідливих організмів у фітоценозах.....	
3.2. Оцінка заходів регулювання та обмеження поширення та розвитку шкідливих організмів.....	
Висновки.....	1
Список використаних джерел.....	2–4
Додатки.....	

Зміст кваліфікаційної роботи повинен містити назви всіх структурних елементів із зазначенням нумерації та номери їх початкових сторінок. Назви структурних елементів у змісті і тексті роботи мають бути тотожними.

Основна частина кваліфікаційної роботи включає: вступ, розділи роботи, висновки. Експериментальна частина роботи може змінюватись залежно від напряму досліджень здобувачів вищої освіти. За ініціативою здобувачів вищої освіти тема кваліфікаційної роботи може бути змінена за узгодження з науковим керівником, гарантом освітньо-професійної програми, завідувачем кафедри та затверджена на засіданні випускової кафедри.

2.2. Вимоги до змісту кваліфікаційної роботи.

2.2.1. Титульний аркуш.

Титульний аркуш кваліфікаційної роботи оформлюється за формою, наведеною у додатку 1.

2.2.2. Анотація.

Анотація кваліфікаційної роботи подається державною та англійською мовами. В анотації мають бути стисло представлені основні результати дослідження та практична цінність роботи.

В анотації також вказуються: прізвище та ініціали здобувача вищої освіти; тема кваліфікаційної роботи; освітній ступінь, на який претендує здобувач; спеціальність (шифр і назва); найменування закладу вищої освіти; місто, рік.

Для забезпечення тематичного пошуку кваліфікаційної роботи в анотації наводяться ключові слова відповідною мовою. *Кількість ключових слів* становить 5–15. Ключові слова подають у називному відмінку, друкують в рядок через кому в алфавітному порядку. Зразок анотації наведено у додатку 2.

2.2.3. Зміст.

У змісті наводяться назви всіх структурних частин роботи зі зазначенням порядкового номера сторінки, на якій починається розділ, підрозділ чи пункт. Кожен розділ починається з нової сторінки.

2.2.4. Вступ.

У вступі подається загальна характеристика кваліфікаційної роботи, зокрема:

- актуальність теми дослідження;
- мета і завдання роботи;
- предмет та об'єкт дослідження;
- методи дослідження (із зазначенням конкретного застосування кожного методу);
- перелік публікацій автора за темою дослідження;
- практичне значення отриманих результатів;
- структура та обсяг роботи.

2.2.5. Огляд літератури з теми досліджуваного питання.

Виконання завдань досліджень неможливе без ознайомлення з основними літературними джерелами з теми кваліфікаційної роботи. Рекомендовано використовувати різні джерела пошуку: бібліотеки закладу вищої освіти, а також провідних наукових бібліотек, бібліотечні посібники, посилання у підручниках, монографіях, словниках та ін., покажчики змісту річних комплектів спеціалізованих періодичних видань, електронні каталоги бібліотек, інтернет-ресурси тощо.

Під час пошуку літературних джерел необхідно з'ясувати стан вивченості обраної теми сучасною наукою, щоб конкретніше і точніше визначити напрями та основні розділи свого дослідження.

Закінчити розділ слід обов'язково коротким висновком про ступінь висвітлення в літературі основних аспектів теми та зазначити питання, що потребують вивчення, уточнення, доопрацювання і вирішенню яких присвячена кваліфікаційна робота.

2.2.6. Програма, характеристика умов та методика проведення досліджень.

Даний підрозділ включає три обов'язкові частини:

Програма проведення досліджень – навести основні положення, згідно з якими будуть виконуватися дослідження.

Характеристика умов проведення досліджень – навести географічне положення, клімат, вказати відомості про місце розташування, його форму власності, організаційну структуру, склад основних підрозділів сільськогосподарського підприємств, де проводилися дослідження. дати детальну характеристику ґрунту дослідної ділянки, вказавши його повну назву і основні агротехнічні показники.

Методика проведення досліджень – навести відомості про час і місце виконання досліджень, схему досліду; вказати загальну і облікову площу ділянки, розміщення варіантів, повторність, попередник.

Відмітити, які спостереження і оцінки проводилися впродовж вегетаційного періоду (спостереження за зміною росту, фенологічні спостереження, визначення показників якості насіння, структури врожаю та ін.); перерахувати методики, які були використані в ході їх проведення, кількість відібраних та проаналізованих проб чи зразків, вказати методи статистичної обробки результатів досліджень.

Зазначити способи обліку шкідливих організмів у польових, виробничих і лабораторних дослідах. Навести у вигляді рисунків шкали обліку шкідливих організмів.

2.2.7. Експериментальна частина.

У цьому розділі кваліфікаційної роботи викладено зміст власних досліджень здобувача, зроблено посилання на його праці. Список цих праць має міститися у списку використаних джерел. Зміст і структура цієї частини роботи залежить від теми основних досліджень. Рекомендовано результати досліджень навести у таких підрозділах:

Моніторинг поширення і розвитку шкідливих видів організмів у фітоценозах.

За проведеними спостереженнями проаналізувати зміни видового складу домінуючих шкідливих організмів за сезонними і багаторічними динаміками чисельності у зоні проведення досліджень. Визначати видовий склад шкідливих видів організмів і їх вплив на формування агроценозів. Провести моніторинг комплексних порогів шкідливості фітофагів, збудників хвороб і бур'янів. Обґрунтувати ступінь загрози шкідливих організмів для сільськогосподарських та іншого призначення рослин.

Оцінка заходів регулювання та обмеження поширення, розвитку шкідливих видів організмів.

У підрозділі необхідно представити результати оцінювання фітосанітарної ситуації з метою забезпечення ефективності заходів захисту та карантину рослин. Обґрунтувати технологію захисту рослин з урахуванням виявленої

чисельності шкідливих видів, загрози виникнення епіфітотій. Доцільно висвітлити заходи щодо дотримання санітарно-гігієнічних правил та екологізації технології захисту і карантину рослин.

Результати досліджень слід представити у вигляді таблиць, графіків, рисунків із відповідними описами та аналізом.

У разі використання наукових результатів, ідей та матеріалів інших авторів у тексті роботи повинні бути посилання на публікації даних авторів.

2.2.8. Висновки.

Висновки наводять до розділів і роботи в цілому. Висновки до розділів містять результати дослідження, одержані у відповідному розділі. У загальних висновках стисло викладаються найважливіші результати кваліфікаційної роботи, вказуються проблеми, для розв'язання яких можуть бути застосовані результати дослідження.

2.2.9. Список використаних джерел.

Список використаних джерел формується здобувачем освітнього ступеня бакалавр за вибором одним із таких способів:

- у порядку появи посилань у тексті;
- в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків;
- у хронологічному порядку.

Бібліографічний опис списку використаних джерел оформлюється відповідно до вимог Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» (додаток 3).

Список використаних джерел у кваліфікаційній роботі має налічувати не менше 40 найменувань.

Кваліфікаційна робота має бути викладена у науковому стилі з використанням усталених термінів. Не допускається художній чи публіцистичний стиль. Слід уникати надто складних словесних конструкцій, не допускати надмірної описовості, необґрунтованих тверджень і висловів, повторів думок.

Додатки оформлюються як продовження кваліфікаційної роботи і розміщуються після списку використаних джерел. До додатків може включатися допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття кваліфікаційної роботи:

- проміжні формули і розрахунки;
- таблиці допоміжних статистичних даних;
- протоколи та акти випробувань, впровадження;
- інструкції та методики, опис алгоритмів, які не є основними результатами

роботи, описи і тексти комп'ютерних програм вирішення задач за допомогою електронно-обчислювальних засобів, які розроблені у процесі виконання роботи;

- ілюстрації допоміжного характеру;
- інші матеріали.

На кожний додаток має бути посилання у тексті роботи.

Кваліфікаційна робота оформлюється відповідно до правил, наведених у додатку 4.

Обсяг основного тексту кваліфікаційної роботи становить: для здобувачів освітнього ступеня «бакалавра» – 18–20 сторінок.

РОЗДІЛ 3. ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ ТА ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

3.1. Порядок виконання кваліфікаційної роботи

Порядок виконання кваліфікаційної роботи містить такі етапи:

- вибір теми;
- постановка мети, визначення завдань, об'єкту, предмету та методів дослідження, формування змісту роботи;
- проведення дослідження за обраною темою, підготовка наукових публікацій, викладення тексту роботи згідно з її структурою;
- формування висновків та пропозицій, складання списку використаних джерел, оформлення роботи згідно встановлених вимог;
- подання наукових публікацій та кваліфікаційної роботи керівнику;
- усунення зауважень, доопрацювання роботи;
- складання відгуку на роботу, перевірка відповідності електронної версії кваліфікаційної роботи рукопису;
- рецензування роботи;
- подання роботи із супроводжуючими документами (завданням на роботу, відгуком керівника, рецензією на роботу) та науковими публікаціями за відповідною тематикою на випускову кафедру;
- проведення попереднього захисту кваліфікаційної роботи на засіданні випускової кафедри.

Здобувач вищої освіти ОС «бакалавр» обирає тему кваліфікаційної роботи із переліку тем, який розробляє випускова кафедра з урахуванням: вимог освітньо-професійної програми підготовки фахівців, Стандарту вищої освіти; власного досвіду керівництва кваліфікаційними роботами; напрямків наукових досліджень та професійних інтересів науково-педагогічного складу кафедри, замовлень і рекомендацій виробничих підприємств, науково-дослідних інститутів, галузевих міністерств і відомств тощо. Окремі теми кваліфікаційних

робіт можуть бути запропоновані здобувачами освітнього ступеня бакалавр з відповідним обґрунтуванням доцільності їх розробки. Як правило, дані теми пов'язані з науково-дослідною роботою здобувачів на кафедрі або їх професійною діяльністю (для студентів заочної форми навчання).

Тематика кваліфікаційних робіт розглядається на засіданні випускової кафедри і затверджується наказом ректора університету. Для здобувачів освітнього ступеня бакалавра теми кваліфікаційних робіт затверджуються, як правило, у п'ятому семестрі підготовки фахівців.

Після затвердження теми кваліфікаційної роботи здобувач освітнього ступеня разом із керівником складає індивідуальний план виконання роботи у вигляді «Завдання на кваліфікаційну роботу». Завдання на кваліфікаційну роботу повинно містити: тему роботи, предмет, об'єкт, методи та інформаційну базу дослідження, перелік питань, які потрібно розробити, а також календарний план виконання роботи (додаток 5).

Завдання на кваліфікаційну роботу підписує керівник роботи, здобувач і затверджує завідувач випускової кафедри.

Згідно затвердженого плану роботи здобувач освітнього ступеня проводить дослідження за обраною темою, результати якого оприлюднює у вигляді наукових публікацій.

Для здобувачів освітнього ступеня бакалавра кількість наукових публікацій має становити не менше двох, у тому числі одноосібних – не менше однієї.

Як наукові публікації можуть зараховуватися тези доповідей здобувача на факультетських (або міжфакультетських) наукових конференціях, які проводяться в університеті. Рекомендований обсяг однієї тези наукової доповіді становить 3–4 сторінки друкованого тексту.

За сукупністю наукових публікацій здобувач викладається текст кваліфікаційної роботи згідно вимог.

Керівник кваліфікаційної роботи консультує здобувача освітнього ступеня на всіх етапах виконання роботи, контролює процес проведення дослідження та оформлення отриманих результатів. Ознайомившись із матеріалами роботи, формулює зауваження і рекомендації щодо покращення її якості. Складає відгук на завершену та оформлену кваліфікаційну роботу, обсяг якого становить 1–2 сторінки (додаток 6). Здійснює перевірку відповідності електронної версії кваліфікаційної роботи рукопису (під час передачі її на кафедру). Консультує у процесі підготовки доповіді та презентаційних матеріалів, контролює їх відповідність результатам дослідження, наведеним у роботі.

3.2. Рецензування кваліфікаційної роботи.

Кваліфікаційна робота підлягає рецензуванню. Рецензувати роботу можуть наукові та науково-педагогічні працівники (з науковим ступенем) закладів вищої освіти, провідні спеціалісти підприємств, організацій та установ. Коло наукових і фахових інтересів рецензента має відповідати тематиці кваліфікаційної роботи.

Рецензія має містити:

- характеристику актуальності теми й практичної цінності результатів дослідження;
- відповідність змісту роботи меті й завданням;
- висновок про переваги й недоліки розкриття теми;
- зауваження до оформлення, стилю роботи;
- оцінку роботи за національною шкалою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») і висновок про можливість її допуску до захисту перед екзаменаційною комісією;
- посаду рецензента, його підпис і дату.

Рецензія повинна бути завірена на підприємстві (організації, установі), де працює рецензент. Обсяг рецензії становить 1–2 сторінки (додаток 7).

У визначений рішенням випускової кафедри термін, але не пізніше ніж за два тижні до захисту кваліфікаційної роботи перед екзаменаційною комісією, здобувач освітнього ступеня подає на випускову кафедру:

- кваліфікаційну роботу, оформлену згідно встановлених вимог, у друкованому й електронному (у форматі PDF – з можливістю копіювання) вигляді;
- супроводжуючі документи до роботи (завдання на роботу, відгук керівника, рецензію на роботу);
- наукові публікації, які містять основні результати за темою дослідження (у форматі PDF – з можливістю копіювання).

З метою підвищення якості кваліфікаційної роботи проводиться її попередній захист на засіданні випускової кафедри. За результатами попереднього захисту ухвалюється рішення про рекомендацію кваліфікаційної роботи до захисту перед екзаменаційною комісією або її доопрацювання.

У разі позитивного рішення кафедри кваліфікаційна робота перевіряється на академічний плагіат. Після чого кваліфікаційна робота і наукові публікації здобувача освітнього ступеня розміщуються в інституційному репозитарії університету.

Якщо кваліфікаційна робота отримує негативну оцінку, авторові надається можливість її доопрацювати у встановлені терміни. Після доопрацювання роботи здобувач освітнього ступеня подає її на випускову кафедру, яка повторно

розглядає роботу.

У випадку надання негативного відгуку керівником роботи або негативної рецензії остаточне рішення про допуск (або недопущення) кваліфікаційної роботи до захисту перед екзаменаційною комісією приймає випускова кафедра.

Порядок захисту кваліфікаційної роботи містить такі етапи: підготовка до захисту роботи; захист роботи.

3.3. Порядок захисту кваліфікаційної роботи.

Підготовка до захисту кваліфікаційної роботи – це формування здобувачем освітнього ступеня доповіді та презентаційних матеріалів за результатами дослідження, наведеними у роботі.

Доповідь – це стислий виклад основних положень роботи з акцентуванням уваги на практичну цінність отриманих здобувачем результатів. Зміст доповіді повинен містити посилання на презентаційний матеріал. Обсяг доповіді становить до 6 сторінок друкованого тексту.

Презентаційний матеріал розробляється здобувачем освітнього ступеня, як правило, у програмі Microsoft PowerPoint. Кількість слайдів – 8–10 шт.

Доповідь і презентаційний матеріал погоджуються із керівником роботи.

Для проведення публічного захисту кваліфікаційних робіт щорічно створюється екзаменаційна комісія (або декілька екзаменаційних комісій) з кожної спеціальності усіх форм навчання. Екзаменаційна комісія діє протягом календарного року.

До складу екзаменаційної комісії входять голова комісії та члени комісії. Голова комісії призначається ректором університету з числа провідних фахівців підприємств, вчених наукових установ, науково-педагогічних працівників інших закладів вищої освіти. Члени екзаменаційної комісії призначаються з числа деканів факультетів, завідувачів кафедрами, професорів, доцентів, старших викладачів університету, які мають науковий ступінь, та провідних фахівців підприємств із відповідних спеціальностей. Персональний склад членів екзаменаційної комісії затверджується ректором університету не пізніше, як за місяць до початку роботи комісії.

Терміни проведення публічного захисту кваліфікаційних робіт визначаються навчальними планами підготовки фахівців та графіком освітнього процесу.

Порядок організації захисту кваліфікаційних робіт, критерії оцінювання компетентностей здобувачів вищої освіти під час захисту розробляються випусковою кафедрою. Публічний захист кваліфікаційних робіт проводиться на засіданні екзаменаційної комісії за участю не менше половини членів комісії. Публічний захист кваліфікаційних робіт може проводитися як в університеті, так

і на підприємствах, в організаціях, для яких тематика робіт становить науково-теоретичний або практичний інтерес.

До початку захисту кваліфікаційних робіт випускова кафедра подає до екзаменаційної комісії:

- виконану студентом кваліфікаційну роботу із записом на ній висновку про допуск роботи до захисту;
- відгук керівника роботи;
- рецензію на роботу;
- інші матеріали, які характеризують практичну цінність виконаної роботи.

Для розкриття змісту кваліфікаційної роботи здобувачу освітнього ступеня надається до 10 хвилин. Демонстрація презентаційних матеріалів здійснюється із застосуванням, як правило, мультимедійного проектора. Після доповіді здобувач відповідає на запитання членів екзаменаційної комісії. З дозволу голови екзаменаційної комісії запитання можуть поставити всі присутні на захисті. Секретарем екзаменаційної комісії зачитуються відгук керівника і рецензія на роботу. Завершується захист кваліфікаційної роботи відповіддю здобувача освітнього ступеня на висловлені зауваження.

Результати публічного захисту кваліфікаційних робіт оцінюються за стобальною шкалою, шкалою ECTS та національною шкалою. Рішення про оцінювання рівня підготовки здобувачів освітнього ступеня, а також про присвоєння їм кваліфікації та видачу документів про вищу освіту державного зразка, приймається екзаменаційною комісією на закритому засіданні відкритим голосуванням звичайною більшістю голосів членів комісії, які брали участь у засіданні. При однаковій кількості голосів «за» і «проти» голос голови комісії є вирішальним. Повторний захист кваліфікаційних робіт з метою підвищення оцінки не проводиться. Якщо відповідь здобувача освітнього ступеня під час захисту кваліфікаційної роботи не відповідає вимогам рівня атестації, екзаменаційна комісія ухвалює рішення про те, що здобувач не пройшов атестацію і у протоколі засідання екзаменаційної комісії йому проставляється оцінка «незадовільно». У випадку, якщо здобувач не з'явився на засідання екзаменаційної комісії для захисту кваліфікаційної роботи, у протоколі зазначається, що він не атестований у зв'язку з неявкою на засідання. Якщо здобувач не з'явився на засідання екзаменаційної комісії з поважної причини, що підтверджується відповідними документами, йому може бути встановлена інша дата захисту кваліфікаційної роботи під час роботи екзаменаційної комісії.

Здобувач освітнього ступеня, який отримав незадовільну оцінку на захисті кваліфікаційної роботи, відраховується з університету з академічною довідкою встановленого зразка.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. «Положення про кваліфікаційні роботи у ЖНАЕУ» затвердженого наказом ректора від 21.08.2020 р. № 161 URL : <http://znau.edu.ua/m-universitet/m-publichna-informatsiya>
2. «Порядок перевірки наукових, навчально-методичних праць та кваліфікаційних робіт на наявність академічного плагіату» затвердженого наказом ректора від 21.08.2020 р. № 161 URL : (http://lib.znau.edu.ua/jirbis2/index.php?option=com_content&view=article&id=394&Itemid=514)
3. Стандарт вищої освіти України зі спеціальності 202 «Захист і карантин рослин», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 22 грудня 2018 р. № 1442. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/26/202-zakhist-i-karantin-roslin-bakalavr.pdf>
4. Закон України "Про вищу освіту". Київ: ВР України, 2002. 34 с.
5. Держпродспоживслужба України. URL: <https://dpss.gov.ua/>
6. Довідник із захисту рослин / Л.І. Бублик, Г.І. Васечко, В.П. Васільєв та ін.; За ред. М.П. Лісового. Київ: Урожай, 1999. 744 с.
7. Карантин рослин. Методи ентомологічної експертизи підкарантинних матеріалів: ДСТУ 3354–96. [Чинний від 2001-10- 01]. Київ: Держспоживстандарт України, 2001.
8. Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах / Наказ Міносвіти України від 02.06.1993 р., № 161. К. 1993. 24 с.

ДОДАТКИ

(зразки оформлення документації кваліфікаційної роботи)

Додаток 1

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Агрономічний факультет

Кафедра захисту рослин

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

Соловей Віталій Володимирович

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)

УДК 633.11”324”:631.84:632.9

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**Ефективність комплексного застосування фунгіцидів
і азотних добрив у захисті пшениці озимої від хвороб**

в умовах навчально-дослідного поля

(тема роботи)

202 «Захист і карантин рослин»

(шифр і назва спеціальності)

Подається на здобуття освітнього ступеня **бакалавр**

кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____
(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Керівник роботи

_____
(прізвище, ім'я, по батькові)

_____
(науковий ступінь, вчене звання)

Житомир–2021

Висновок кафедри _____
за результатами попереднього захисту: _____

Протокол засідання кафедри _____
№ __ від «__» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____

_____
(науковий ступінь, вчене звання)

_____
(підпис)

_____
(прізвище ,ім'я, по батькові)

«__» _____ 20__ р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти _____ захистив (ла)
(прізвище ,ім'я, по батькові)

кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за шкалою ECTS _____

за національною шкалою _____

Секретар ЕК

_____
(науковий ступінь, вчене звання)

_____
(підпис)

_____
(прізвище ,ім'я, по батькові)

АНОТАЦІЯ

Соловей В. В. Ефективність комплексного застосування фунгіцидів і азотних добрив у захисті пшениці озимої від хвороб в умовах навчально-дослідного поля – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра за спеціальністю 202 – Захист і карантин рослин. – Поліський національний університет, Житомир, 20__р.

Зміст анотації

Ключові слова:

ПРИКЛАДИ
оформлення списку використаних джерел
згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання.
Загальні положення та правила складання»

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги	
До трьох авторів	Скидан О. В., Ковальчук О. Д., Янчевський В. Л. Підприємництво у сільській місцевості : довідник. Житомир, 2013. 321 с.
Чотири і більше авторів	Основи марикультури / Грициняк І. І. та ін. Київ : ДІА, 2013. 172 с
Колективний автор	Органічне виробництво і продовольча безпека : зб. матеріалів доп. учасн. III Міжнар. наук.-практ. конф. / Житомир. нац. агрокол. ун-т. Житомир : Полісся, 2015. 648 с.
Багатотомне видання	Генетика і селекція в Україні на межі тисячоліть : у 4 т. / гол. ред. В. В. Моргун. Київ : Логос, 2001. Т. 2. 636 с.
За редакцією	Сталий розвиток сільських територій : монографія / за ред. Т. Зінчук, Ю. Раманаускаса. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 421 с.
Автор і перекладач	Котлер Ф. Основы маркетинга : учеб. пособие / пер. с англ. В. Б. Боброва. Москва, 1996. 698 с.
Частина видання	
Розділ книги	Саблук П. Т. Напрямки розвитку економіки в аграрній сфері виробництва. <i>Основи аграрного підприємництва</i> / за ред. М. Й. Маліка. Київ, 2000. С. 5-15.
Тези доповідей, матеріали конференцій	Зінчук Т. О. Економічні наслідки впливу продовольчих органічних відходів на природні ресурси світу. <i>Органічне виробництво і продовольча безпека</i> : зб. матеріалів доп. учасн. II Міжнар. наук.-практ. конф. Житомир : Полісся, 2014. С. 103–108.
Статті з періодичних видань	Якобчук В. П. Стратегічні пріоритети інноваційного розвитку підприємництва в аграрній сфері. <i>Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Сер. Економіка</i> . 2013. Вип. 148. С. 31-34.
Електронні ресурси	
Книги	Ілляшенко С. М., Шипуліна Ю. С. Товарна інноваційна політика: підручник. Суми : Університетська книга, 2007. 281 с. URL: http://lib.sumdu.edu.ua/Books/1539.pdf (дата звернення: 10.11.2017).
Законодавчі документи	Про стандартизацію : Закон України від 11 лют. 2014 р. № 1315. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1315-18 (дата звернення: 02.11.2017).
Періодичні видання	Клітна М. Р., Брижань І. А. Стан і розвиток органічного виробництва та ринку органічної продукції в Україні. <i>Ефективна економіка</i> . 2013. № 10. URL: http://www.m.nayka.com.ua/?op=1&j=efektyvna-ekonomika&s=ua&z=2525 (дата звернення: 12.10.2017).

ПРАВИЛА
оформлення кваліфікаційних робіт

Формат	Друкований текст за допомогою комп'ютерної техніки з використанням текстового редактора Word
Інтервал	Роботу друкують на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм) через 1,5 міжрядкового інтервалу
Шрифт	Times New Roman, розмір шрифту – 14 pt
Поля	Текст роботи необхідно друкувати, залишаючи поля таких розмірів: ліве – 25 мм, праве – 15 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм
Нумерація сторінок	Сторінки нумеруються арабськими цифрами, з дотриманням наскрізної нумерації впродовж усього тексту роботи. Нумерація сторінок починається з 2-ї сторінки. Номер сторінки проставляється у правому верхньому куті
Нумерація розділів і підрозділів	Розділи і підрозділи роботи нумеруються арабськими цифрами. Розділи повинні мати порядкову нумерацію в межах викладення змісту роботи. Підрозділи нумеруються у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу й порядкового номера підрозділу, відокремлених крапкою
Формули та рисунки	Формули та рисунки розміщують безпосередньо після посилання на них у тексті роботи. Нумеруються формули та рисунки арабськими цифрами в межах розділу. Номер формули (рисунка) складається з номера розділу та порядкового номера формули (рисунка), відокремлених крапкою. Формула, що нумерується, наводиться посередині нового рядка (нумерація – з правого боку в дужках). Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів, що входять до формули, якщо вони не пояснювалися в тексті, слід наводити безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони наведені у формулі. Номер рисунка, назва та пояснювальні підписи розміщуються під рисунком
Таблиці	Таблицю розміщують безпосередньо після посилання на неї у тексті роботи або на наступній сторінці. Кожна таблиця повинна мати тематичний заголовок, що відображає її зміст. Нумерація таблиць здійснюється арабськими цифрами в межах розділу. Номер таблиці складається з номера розділу й порядкового номера таблиці, відокремлених крапкою
Посилання на використані джерела	Посилання на використані джерела зазначаються порядковим номером згідно їх переліку у квадратних дужках, наприклад: [7, с. 35], що означає 7 – номер джерела із списку літератури; с. 35 – сторінка з даного джерела, з якої наведено конкретну інформацію; [10] – 10 – джерело із списку літератури, з якого наведено узагальнену інформацію
Додатки	Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад, додаток А, додаток Б. У матеріалах додатків допускається використання шрифту розміром не менше 10 pt та одинарного міжрядкового інтервалу.

ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет _____
 Кафедра _____
 Спеціальність _____

ЗАТВЕРДЖУЮ
 Завідувач кафедри

«__» _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

(прізвище ,ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)

1. Тема кваліфікаційної роботи _____

затверджена наказом від «__» _____ 20__ р. № _____

2. Термін подання роботи _____

3. Предмет дослідження _____

4. Об'єкт дослідження _____

5. Методи дослідження _____

6. Інформаційна база дослідження _____

7. Зміст роботи (перелік питань, які потрібно розробити)

8. Перелік графічного матеріалу _____

9. Дата видачі завдання _____

Керівник роботи

_____ (науковий ступінь, вчене звання)

_____ (підпис)

_____ (прізвище ,ім'я, по батькові)

**Завдання прийняв
до виконання**

_____ (підпис)

_____ (прізвище ,ім'я, по батькові)

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН РОБОТИ

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання	Примітка

Здобувач вищої освіти

_____ (підпис)

_____ (прізвище ,ім'я, по батькові)

Керівник роботи

_____ (науковий ступінь, вчене звання)

_____ (підпис)

_____ (прізвище ,ім'я, по батькові)

« ___ » _____ 20__ р.

ВІДГУК
керівника кваліфікаційної роботи

(прізвище ,ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)

на тему: _____

Актуальність теми

Відповідність виконаної роботи виданому завданню

Короткий огляд змісту роботи (із зазначенням самостійних розробок студента)

Найважливіші теоретичні та практичні результати роботи

Інші питання, які характеризують професійні якості студента

Загальний висновок (про можливість допуску роботи до захисту на засіданні ЕК).

Керівник роботи

(науковий ступінь, вчене звання)

(підпис)

(прізвище ,ім'я, по батькові)

« ___ » _____ 20__ р.

ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Агрономічний факультет

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу здобувача «бакалавр» денна (заочна)
освітній ступінь форма навчання

_____
ППЗ здобувача

на тему: _____

1. Характеристика актуальності теми й практичної цінності результатів дослідження.

_____
_____
_____

2. Відповідність змісту роботи меті й завданням.

_____
_____
_____

3. Висновок про переваги й недоліки розкриття теми.

_____
_____
_____

4. Зауваження до оформлення, стилю роботи.

_____
_____
_____

5. Оцінку роботи за національною шкалою оцінювання і висновок про можливість її допуску до захисту перед екзаменаційною комісією.

_____
_____
_____

Рецензент: (посада, науковий ступінь)

“ _____ ” _____ 20__ р.

підпис

Орієнтовний перелік тем кваліфікаційних робіт

Ефективність біологічного захисту троянд в умовах закритого ґрунту.

Ефективність застосування біологічних препаратів у захисті інтродукованої популяції полину естрагонового від септоріозу.

Ефективність застосування біологічних препаратів у захисті хризантеми увінчаної від альтернаріозу.

Вплив біопрепаратів на розвиток альтернаріозу інтродукованої популяції серпю увінчаного.

Ефективність сумісного застосування фунгіцидів і добрив у захисті від хвороб ячменю ярого.

Обмеження розвитку мікозів пшениці озимої за використання стимуляторів росту і фунгіцидів.

Вплив мінерального живлення на стійкість тритикале озимого до бурої іржі та попелиці злакової.

Оцінка сортів пшениці озимої до хвороб в навчально-дослідному господарстві Поліського НУ.

Ефективність застосування фунгіцидів у захисті проса посівного від мікозів.

Стійкість сортів ячменю ярого до збудників хвороб.

Розвиток борошнистої роси жита озимого та стійкість сортів проти хвороби.

Обмеження розвитку збудників грибних хвороб ячменю ярого за використання фунгіцидів.

Бавовникова совка в посівах кукурудзи на зерно та контроль чисельності.

Особливості захисту посіву кукурудзи від основних комах-фітофагів.

Стійкість сортів пшениці озимої проти хвороб грибної етіології.

Ефективність комплексних препаратів проти фузаріозної кореневої гнилі пшениці озимої.

Ефективність застосування біологічних препаратів у захисті проса посівного від розвитку склероспорозу.

Ефективність комплексних препаратів проти офіобольозної кореневої гнилі пшениці озимої.

Ефективність протруйників насіння пшениці озимої проти фузаріозної кореневої гнилі.

Ефективність гербіцидів у контролюванні забур'яненості посівів пшениці озимої.

Ефективність протруйників насіння у захисті проса посівного від кореневих гнилей.

Розвиток бурої плямистості листя проса посівного залежно від обробки

посіву біологічними препаратами.

Контроль колорадського жука на картоплі біологічним методом.

Оцінка стійкості гібридів буряків цукрових до бурої гнилі коренеплодів.

Контроль картопляної нематоди за допомогою стійких сортів картоплі.

Оцінка стійкості сортів буряків цукрових до фузаріозної гнилі коренеплодів.

Ефективність захисту гіркокаштану звичайного від молі мінуючої каштанової способом ін'єкцій у стовбури дерев.

Стійкість сортів смородини чорної проти каліфорнійської щитівки.

Особливості розвитку сортів смородини чорної проти травневого хруща.

Ефективність поєднаного застосування біологічних препаратів та комплексних добрив у агрусу від борошнистої роси.

Ефективність застосування інсектицидів та комплексних добрив у захисті смородини чорної проти личинок коваликів.

Ефективність біопрепарату Актофіт на смородині чорній проти смородинової листовійки.

Ефективність заходів із локалізації та ліквідації вогнищ американського білого метелика.

Контроль бур'янового компоненту у посівах редьки олійної.

Міль-строкатка *Phyllonorycter populifoliella* – шкідник тополі та заходи управління її щільності.

